

Az önrendelkezés erdélyi hagyománya

írta Kádár Gyula

Erdélyben évszázadokon át külön önrendelkező közigazgatási egységekben élte s szervezte életét a székelység, a magyarság és a szászság. A viszonylag későn be- és letelepedő románság helyi irányítását, igazgatását sem akadályozták. Trianonban azonban nem kérték ki a székelység véleményét az önrendelkezésről, nem adtak lehetőséget arra, hogy népszavazáson döntsön politikai hovatartozásáról. A szabad akaratnyilvánítás jogát akadályozták. Az elmúlt évek során hiába volt a székelység autonómiaigényét kinyilvánító népakarat, a belső népszavazás, a román parlament még vita tárgyává sem engedte tenni azt, akárcsak Băsescu, minden románok populista elnöke, aki székelyföldi portyázásai alatt az autonómiát mint valami nem létezőt seperte le a megvitatandó kérdések listájáról.

Miért érdekelte volna olyan csekélység, hogy e népcsoport saját önkormányzattal rendelkezett még a magyarsághoz való csatlakozása előtt is. Hely hiányában nem térünk ki Erdély népeinek évszázados autonómiaszervezeteire, azok működésére, hanem csak azt említjük meg, hogy történelmi mércével rövid ideje, alig negyven éve, 1968-ban számolták fel — Nicolae Ceaușescu parancsára — a Magyar Autonóm Tartományt, amely magában foglalta a Székelyföldet. Az autonóm tartomány 1952-től működött, még akkor is, ha szárnyaszegetten és kérészéletűen (is).

Butasággal az autonómia ellen

A román nacionalisták nagyon jól tudják, ha a székelység autonómiát nyer, akkor fennmaradása biztosított, sőt, a szabad emberi státus megadása olyan energiákat szabadíthat fel, amelyek révén e területek gazdasági fejlődése is példamutató lehet. Megszűnne a lelkekbe sulykolt kisebbségi érzés, az anyaországi magyarság kozmopolita gondolkodásának negatív kisugárzása. Kialakulhat egy egészséges nemzettudatot építő magyar értelmiség. Jól tudják, jelenleg a szellemi restség oly magas fokúvá vált, hogy az önfeladást, az elnemzetietlenítést a magyarul beszélő értelmiségünk némely része a tantervben rögzített ritmus szerint végzi még a magyarnak mondott iskolákban is. Márpedig az autonómia megadása esetén megfelelő feltételek nyílnak a magyar történelem és kultúra megismerésére saját, önálló magyar iskolarendszerben. E sorok írója el tudja képzelni azt is, hogy Székelyföldön sok történelem szakos tanárt, pedagógust lehetne eltanácsolni a tanügyi pályától, mert kontraszelektív alapon, hivatástudat nélkül került oda. Az autonómia létrejötté révén felszámolódna a hamis értékrend, egy olyan öntudatos magyar értelmiség alakulna ki, amely már nem lenne saját népe elnemzetietlenítésének eszköze, hanem aktív formálója az egyenes gerincű, egészséges nemzettudatú ifjúságnak. Érthető módon erős az ellenállás, a passzivitás értelmiségünk ama csoportjában, amely a szellemi restségben, tespedésben a közömbösség mély mocsarából nem tud, s talán már nem is akar felemelkedni, mert nehezebbre esik pótolnia a magyar

történelmi ismeretek hiányát. Értelmiségünk bizonyos része ezért nem érzi hivatásának az erős magyar tudatú ifjúság formálását, hivatástudatának hiányával akarva-akaratlanul hozzájárul az autonómiáért folyó küzdelem akadályozásához.

Szegénységgel az autonómia ellen

Ki gondolná, hogy a tudatos elszegényítést is fel lehet használni az autonómia elleni harcban? Az 1990-es államcsínyt követő hónapokban a nacionalista románság képviselői megdöbbenve tapasztalták, hogy az általuk felszámoltnak hitt magyarság százezres tömegekben követeli jogait. Nem véletlen tehát, hogy 1990. március idusán megszervezték a marosvásárhelyi pogromot, majd a Har—Kov-jelentésnek nevezett pszichológiai hadjáratban próbálták megfélemlíteni egész Erdély magyarságát. Időközben rádöbbenek arra, hogy a magyartalanításban már elavult módszer a lefejezés, a bunkósbot, a fegyveres mérsárlás, ahogy azt Horeák tették 1784-ben, Avram Iancuék 1848-ban, a Maniu-gárdisták 1944 őszén. Hasonlóképp nem lehet folytatni a Ceaușescu által alkalmazott grandomániás iparosítást, a magyarokat nem lehet kiárúsítani a szászok mintájára, így született meg az a zseniális ötlet, hogy a magyar többségű területeket le kell szegényíteni, tönkre kell tenni az infrastruktúrát, létbizonytalanságot kell teremteni. Úgy gondolták, hogy ilyen helyzetben a magyar fiatalok tömegesen fogják elhagyni őseik földjét. A szegénység lesz a legjobb fegyver a székely autonómia megakadályozására, mert ha nem lesz székely, akkor nem kell önkormányzat sem. Az eredmény látványos. A különböző döntések meghozatala, pénzek elosztása révén — Bukarestben és a távoli városokban, Gyulafehérváron, Brassóban, Ploiești-en stb. — sikerrel valósult meg Székelyföld lezüllesztése, a gyatra úthálózat pedig madárijesztőként hat a külföldi befektetőkre. Köztudott az is, hogy a Székelyföld azért nem kaphatja vissza az önrendelkezés jogát, autonómiáját, mert ez gátolná Hargita, Maros és Kovászna megye gyors elrománosítását, de nem eléggé ismert tény, hogy bizonyos helyi és központi funkciót nyerő magyar politikusok és vállalkozók miért szolgálják ki a román nacionalista hatalmat, miért szabotálják a tényleges értékrend érvényesülését. Úgy tűnik, hogy a szegénység fojtogatása elleni harcban elvész az autonómia gondolata.

Egy szó, mint száz

E történelmi háttér felvillantása után jól érzékelhető, hogy jogos a 80 százalékban ma is magyar Székelyföldnek — Románia keretében — belső önkormányzatot követelni. A területi önkormányzat megadásáról azért nem akar tudni a román politikum, mert jól tudja, hogy e terület nem jogszerűen, népszavazással, békés megegyezéssel került uralma alá, ugyanakkor azt is tudja, hogy nem kell tartania annak elvesztésétől sem, mert közismert az anyaországi magyarság és politikum többségének nemzetellenes gondolkodása. Egyértelmű az is, hogy minden riogatás ellenére a magyar határtól több száz kilométer távolságra fekvő Kovászna, Hargita és Maros megye székelyek lakta része belátható időn belül nem tud független állammá válni, mert hosszú évekre lenne szükség ahhoz, hogy kialakuljon a saját nép nemzettudata, amely révén a nemzetközi jog alapján megilletné az önálló állam alakításának joga. Azonban megtörténhet, hogy épp a román nacionalista hatalom gáncsoskodása, a területi autonómiakövetelés visszautasítása fogja felgyorsítani a székelység öntudatra ébredését, és mint nép már nem fogja beérni autonómiával, hanem követelni fogja a saját államisághoz való jogát. Az is világos, hogy szükséges az olyan politikai elit létrehozása, amely felvállalja e küzdelmet, mert az elmúlt közel két évtized alatt kialakult erdélyi magyar politikai elit többsége — amely a hatalomból részesül, s gazdaságilag (is) kötődik a hatalmi struktúrákhoz — az

autonómia kérdését csak szlogenként, eszközként használja fel minden olyan alkalommal, amikor azt az egyéni érvényesülése megköveteli.

Ilyen feltételek közt az etnikai alapú önkormányzat kivívása nehéz, de nem megvalósíthatatlan. Arról van szó, hogy Erdély sikeres elrománosítása után a román politikai elit úgy látja, közel áll a nagy román eszme, az egységes, homogén nemzetállam megteremtéséhez. Bízunk abban, hogy a székelység önmagára talál, nem fogja megengedni, hogy a szegénység, a butaság és az önzés legyőzze az autonómiát, mert ettől függ jövője, fennmaradása!

Kádár Gyula, Háromszék